

НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

ISSN (Online): 2786-5738

електронний
науково-практичний
журнал

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Серія: економіка та управління

№ 9

2023

**НАУКОВО-ОСВІТНІЙ ІННОВАЦІЙНИЙ ЦЕНТР
СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ
Серія: економіка та управління

Фаховий електронний науково-практичний журнал

№ 9

**Чернігів
2023**

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

Дука Анастасія Петрівна – доктор економічних наук, професор.

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:

Старченко Григорій Володимирович – доктор економічних наук, професор.

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Абрамова Алла Сергіївна – кандидат економічних наук, доцент.

Баженова Олена Володимирівна – доктор економічних наук, професор.

Велькі Януш – доктор економічних наук, професор.

Грешко Роман Ігорович – кандидат економічних наук, доцент.

Гросу Вероніка – доктор економічних наук, професор.

Дерій Жанна Володимирівна – доктор економічних наук, професор.

Дерун Іван Анатолійович – кандидат економічних наук, доцент.

Дименко Руслан Анатолійович – доктор економічних наук, доцент.

Дубина Максим Вікторович – доктор економічних наук, професор.

Іващенко Алла Іванівна – доктор економічних наук, доцент.

Козак Катерина Богданівна – доктор економічних наук, професор.

Косач Ірина Анатоліївна – доктор економічних наук, професор.

Космулес Крістіна Габріела – кандидат економічних наук, асистент професора.

Крилов Денис Валерійович – доктор економічних наук, професор.

Кудлаєва Наталія Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент.

Лагодієнко Наталія Володимирівна – доктор економічних наук, доцент.

Лопашук Інна Афанасіївна – кандидат економічних наук, доцент.

Марич Максим Григорович – кандидат економічних наук, доцент.

Марусяк Наталія Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент.

Мисака Ганна Вікторівна – кандидат економічних наук, доцент.

Міхальчук Камелія-Каталіна – кандидат економічних наук, доцент.

Новикова Іннола Вікторівна – доктор економічних наук, професор.

Нікіфоров Петро Опанасович – доктор економічних наук, професор.

Островська Наталія Степанівна – доктор економічних наук, доцент.

Пономаренко Тетяна Вадимівна – доктор економічних наук, доцент.

Попова Любов Василівна – кандидат економічних наук, доцент.

Соколюк Маріан – кандидат економічних наук, доцент.

Ткачук Ірина Ярославівна – доктор економічних наук, доцент.

Федишин Майя Пилипівна – кандидат економічних наук, доцент.

Філіпова Наталія Володимирівна – доктор економічних наук, доцент.

Харабара Віолетта Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент.

Хлачук Елена – доктор економічних наук, професор.

Холявко Наталія Іванівна – доктор економічних наук, доцент.

Чоботару Маріус-Сорін – кандидат економічних наук, лектор.

Чорнодід Ігор Степанович – доктор економічних наук, професор.

Електронна сторінка видання – <https://reicst.com.ua/pmt>

Фаховий електронний науково-практичний журнал

«Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління»

Фахова реєстрація (категорія «Б»):

Наказ МОН України від 06.06.2022 року № 530 (Додаток 2)

Галузь науки: економічні.

Спеціальності: 051 – Економіка; 071 – Облік і оподаткування; 072 – Фінанси, банківська справа та страхування; 073 – Менеджмент; 075 – Маркетинг; 076 – Підприємництво, торгівля та біржова діяльність, 241 - Готельно-ресторанна справа, 242 - Туризм

Затверджено до поширення через мережу Internet відповідно до рішення редакційної колегії фахового електронного науково-практичного журналу

«Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління»

(від 30 вересня 2023 року протокол № 9)

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Серія: економіка та управління

Фаховий електронний науково-практичний журнал

№ 9

Комп'ютерна верстка - ГО «Науково-освітній інноваційний
центр суспільних трансформацій»

Засновник та видавець:

ГО «Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій»

Адреса редакції: вул. Доценка 4а

м. Чернігів, Україна, 14032

Телефон: +38 (0462) 921-914

Веб-сайт журналу: <https://reicst.com.ua/pmt>

E-mail редакції: editor@reicst.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК номер 7528, від 03.12.2021 р

УДК 338.48:658.15(045)

JEL Classification: Z320, Z330

DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-12-03>

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ПРИВАБЛИВІСТЮ ТУРИСТИЧНИХ КЛАСТЕРІВ

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF MANAGING THE INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF TOURIST CLUSTERS

Антонюк К. Г.

Доктор філософії,
доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи,
Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету,
м. Вінниця, Україна
ORCID: 0000-0003-4566-7792

Kateryna Antoniuk

Doctor of Philosophy,
Associate Professor of Department of Tourism, Hotel and Restaurant Business,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics
of State University of Trade and Economics,
Vinnytsia, Ukraine

У статті досліджено теоретичні питання щодо формування методичних основ управління інвестиційною привабливістю туристичних кластерів. Зокрема, виокремлено поняття форсайту інвестиційної привабливості туризму, яка включає в себе ключові елементи: об'єкт, предмет та принципи, що формують згадану методичну основу управління. Визначено методичні основи управління горизонтами форсайту інвестиційної привабливості кластерів України, що має на меті формування сценаріїв управління інвестиційною привабливістю туристичних кластерів, а адаптована, за методикою Пітера Бішопа, структурно-логічна послідовність методичних основ форсайту інвестиційної привабливості туристичних кластерів має на меті формування чітких етапів управління досліджуваним економічним процесом. Кластеризація туристичної діяльності за правильною організації стимулює зростання та розвиток інших виробництв, а кластерні технології сприяють налагодженню зв'язків між державними та діловими колами при вирішенні економічних та соціальних регіональних проблем.
Ключові слова: управління; туризм; інвестиції; кластер; форсайт.

The article examines theoretical issues related to the formation of methodological foundations for managing the investment attractiveness of tourist clusters. In particular, the concept of the foresight of the investment attractiveness of tourism is highlighted, which includes key elements: the object, the subject and the principles that form the mentioned methodical basis of management. The methodical bases for managing horizons of the foresight of the investment attractiveness of clusters of Ukraine have been determined, which aims to form scenarios for managing the investment attractiveness of tourist clusters, and the structural and logical sequence of the methodological bases of the foresight of the investment attractiveness of tourist clusters, adapted according to Peter Bishop's method, is aimed at forming clear stages of management the studied economic process. The study of the methodological foundations of the foresight of the investment attractiveness of tourism allows us to conclude that their foundation is forecasting methods that form an information environment for predictive modeling and make it possible to determine scenarios of the investment attractiveness of tourism for the purpose of planning and implementing preventive investment measures in the industry. The clustering of tourist activity under the correct organization stimulates the growth and development of other industries, and cluster technologies contribute to the establishment of relations between the state and business circles in solving economic and social regional problems. The reproduction and development of tourist clusters will be the basis of the post-war economic recovery of the state, which determines the use of foresight, the results of which are an actual research direction of economic policy regarding the unification of the efforts of participants of territorial integration associations (clusters) and communities to determine priorities, develop and implement investment strategies for the development of cluster tourism, which makes it possible to form a powerful methodical basis for managing the investment attractiveness of tourist clusters.
Key words: management; tourism; investment; cluster; foresight.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Туристичні кластери відіграють важливу роль у розвитку муніципальних утворень, вирішенні соціальних проблем, створенні нових робочих місць, забезпеченні зайнятості та покращенні якості життя людей. Концентрація на обмеженій території відповідних підприємств і організацій, які займаються виробництвом, просуванням і реалізацією туристичного продукту та суміжною діяльністю, пов'язаною з туристичними та розважальними послугами, є дуже важливим механізмом поживлення економіки. Для задоволення попиту в'їзних туристів туристична діяльність є додатковим джерелом оподаткування обласного бюджету України. Практично в усіх документах стратегічного розвитку сфери туризму на регіональному та національному рівнях передбачена необхідність підтримки та розвитку туристичних кластерів. Саме тому важливим аспектом забезпечення ефективного управління та розвитку кластерів є інвестиції. Проблема інвестування та формування методичних основ управління інвестиційною привабливістю туристичних кластерів є важливим питанням, яке потребує вирішення та конкретизації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Дослідженням інвестиційної привабливості туристичної галузі присвячено багато праць таких науковців як Боярко І. М. [1], Гайдуцький А. П. [2], Давидова О. Г. [3], Коренюк П., Копил О. [4] проте всі вони характеризують інвестиційну привабливість як економічну категорію без урахування специфіки туристичної галузі, яка має загальне спрямування, не розглядаючи особливості туристичної індустрії. Такі вчені, як Мазаракі А. А. [5, 6], Бойко М. Г., Охріменко А. Г. [6], Босовська М. В. [7], Мальська М. П. [8], Дума О. І. [9] досліджували інвестування туризму, інвестиційну привабливість туризму кластерів. Проте, методичні основи управління інвестиційною привабливістю туристичних кластерів потребують розширення, конкретизації та формування чіткого механізму їх реалізації.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Для формування ефективної інвестиційної політики посилення інвестиційної привабливості туризму кластерів, необхідно сформулювати теоретичне підґрунтя, методичні основи, що формуватимуть загальне уявлення про необхідний чіткий механізм щодо управління інвестиційною привабливістю у туристичній сфері.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основними цілями статті є конкретизація та формування методичних основ управління інвестиційною привабливістю туристичних кластерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси формування, становлення, розвитку, підтримання рекреаційного продукту/послуги здійснюються підприємствами й організаціями різноманітних сфер і напрямків. Це говорить про важливість та невід'ємність рекреаційної сфери від національної економіки. При цьому важливим регулятором та драйвером економічного розвитку у туризмі, зокрема, виступають інвестиції, які формують основи для розвитку та методологію ефективного управління інвестиційною привабливістю галузі [10].

При цьому, необхідно уточнити, що ефективність залучених інвестицій буде поступово зростати за рахунок кращого задоволення потреб рекреантів під час подорожі. Мається на увазі, що при збільшенні якості турпродукту до максимального можливого рівня у перспективі, що вимагає створення стратегій діяльності кластерів та кожного його суб'єкта при прямій участі державних органів влади та наукових закладів.

Якщо ж досліджувати рейтинг регіональних туристичних кластерів України за інвестиційним потенціалом, то можна помітити, що він базується на визначенні інтегральних показників масивів даних про стан економічних і галузевих (туристичних) ресурсів регіонів. З одного боку, цей рейтинг відображає стан розвитку регіонального туризму кластерів, з іншого боку, – це показник ефективності управління цим потенціалом для подальшого інвестування [7, с. 60]. Це зумовлює формування перспектив управління інвестиційною привабливістю туристичних кластерів, що в свою чергу є форсайтом інвестиційної привабливості туризму. Саме трактування сутності форсайту є методичними основами управління інвестиційною привабливістю туристичних кластерів.

Отже, *форсайт інвестиційної привабливості туризму* – це процес, прогнозування перспектив інвестування з метою обґрунтування сценаріїв формування інвестиційних стратегій та формування інвестиційної привабливості туристичних кластерів як функціонально-просторових і галузево-регіональних складових розвитку територій у конкретних часових лагах [11, с. 95].

Вважаємо за необхідне виділення таких ключових елементів форсайту інвестиційної привабливості, як об'єкт, предмет та принципи.

Метою є побудова моделей прогнозування інвестиційної привабливості туризму в умовах нестаціонарності соціально-економічного середовища.

Об'єкти форсайту – туристичні кластери за регіональною ознакою, предмет – інвестиційна привабливість туризму як відкритої соціально-економічної системи.

Принципи форсайту інвестиційної привабливості туризму наведено у табл.1

Принципи методичних основ управління форсайтом інвестиційної привабливості туризму кластерів

Принцип	Сутність
хронології	концентрація на середньостроковій (до 2027 року) та довгостроковій (до 2030 року) перспективах
динамічності	урахування динаміки інвестиційної привабливості туризму з усіма її змінами, зважаючи на переломні моменти
системності	базується на структурованих роздумах експертів з найбільш повним використанням наявної інформації; оцінка змін інвестиційної привабливості туризму через економічні та соціальні зміни
оптимістичності	створення образу очікуваного майбутнього і прогнозування відповідно до цього посилення інвестиційної привабливості туризму
залученості	узгоджена робота бізнесу, наукової спільноти, органів влади та суспільства, які намагаються дійти консенсусу на основі розроблених сценаріїв
планування	розробка бізнес-планів, превентивних заходів з реалізації визначеної траєкторії
поточності	на державному та регіональному рівнях довгострокові інтереси країни враховуються у поточній політиці

Джерело: сформовано автором

При остаточному формуванні туристичних кластерів регіонів України, необхідним постає формування методичних основ управління горизонтами форсайту інвестиційної привабли-

вості туризму України (рис. 1). Для визначення комплексу методик форсайту інвестиційної привабливості туризму адаптовано методики Бішопа П. [12] та форсайту економіки України (рис. 2).

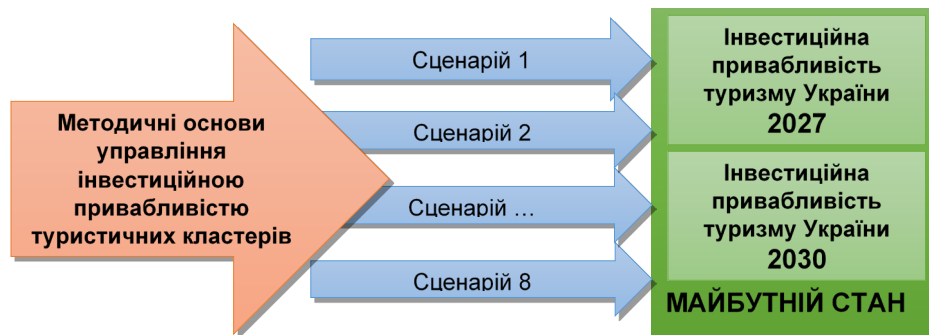

Рис. 1. Методичні основи управління горизонтами форсайту інвестиційної привабливості туристичних кластерів України

Джерело: сформовано автором

Рис. 2. Методологічні основи форсайту інвестиційної привабливості туризму кластерів

Джерело: сформовано автором

При цьому дані методи (рис. 2) будуть застосовані у різних часових проміжках: середньостроковий – до 2027 року, довгостроковий – до 2030 року.

Для визначення методичної єдності стратегічного, системно-структурного, процесного, функціонального підходів до форсайту інвестиційної привабливості туризму доцільним є визначення структурно логічної послідовності цього процесу (рис. 3).

Дослідження методологічних основ форсайту інвестиційної привабливості туризму дозволяє дійти висновку, що їх фундамент становлять методи прогнозування, які формують інформаційне середовище щодо прогнозного моделювання та дають можливість визначити сценарії інвестиційної привабливості туризму з метою планування та реалізації превентивних заходів інвестування галузі.

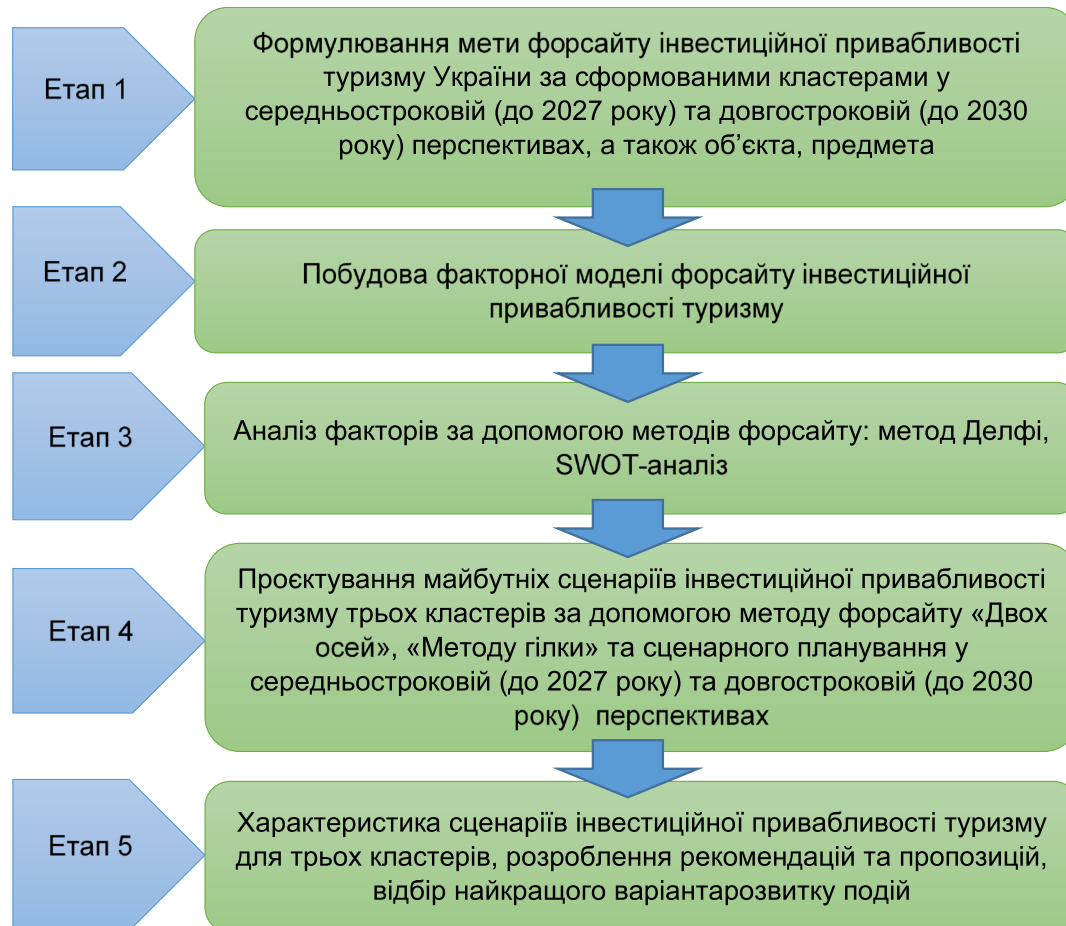

Рис. 3. Структурно-логічна послідовність методичних основ форсайту інвестиційної привабливості туристичних кластерів в Україні (адаптовано за методикою Пітера Бішопа)

Джерело: сформовано автором

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Кластеризація туристичної діяльності за правильної організації стимулює зростання та розвиток інших виробництв, а кластерні технології сприяють налагодженню зв'язків між державними та діловими колами при вирішенні економічних та соціальних регіональних проблем. Відтворення та розвиток туристичних кластерів

буде покладено в основу післявоєнного економічного відновлення держави, що обумовлює застосування форсайту, результати якого є актуальним дослідницьким напрямом економічної політики щодо об'єднання зусиль учасників територіальних інтеграційних об'єднань (кластерів) та громад для визначення пріоритетів, розроблення й реалізації інвестиційних стратегій розвитку туризму кластерів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Boiarko, I. M. (2008). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti subiektiv hospodariuvannia [Economic subjects' investment attractiveness estimation]. *Aktualni problemy ekonomiky - Actual problems of Economics*, 7. 90–99 [in Ukrainian].
2. Haidutskiy, A.P. (2005). Otsinka investytsiinoi pryvablyvosti ekonomiky [Assessment of the investment attractiveness of Economics]. *Ekonomika i prohnozuvannia - Economy and forecasting*, 4, 119–129 [in Ukrainian].
3. Davydova, O.H. (2015). Metody otsiniuvannia turystychnoi pryvablyvosti rehioniv krainy. Ukrainskyi sotsium [The evaluation methods of tourist attractiveness in the regions]. *Ukrainskyi sotsium - Ukrainian society*, 4(55), 97–107 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usoc_2015_4_11 [in Ukrainian].

4. Koreniuk, P., & Kopyl, O. Kontseptualni pidkhody ta metody vyznachennia investytsiinoi pryvablyvosti natsionalnoi ekonomiky. [Conceptual approaches and methods for determining the investment attractiveness of the national economy]. *Ekonomichnyi Chasopys Shidnoievropeiskoho Natsionalnoho Universytetu Imeni Lesi Ukrainky - Economic Journal of Lesia Ukrainka Eastern European National University*, 2, 56-62 Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/echcenu_2018_2_10 [in Ukrainian].
5. Mazaraki, A.A., & Antoniuk, K. H. (2021). Osoblyvosti formuvannia pokaznykiv investytsiinoi pryvablyvosti turizmu yak sfery ekonomiky [Formation features of investment potential indicators of tourism as an economic realm]. *«Intelekt XXI» - «Intellect XXI»*, 4, 45–49. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-4.8> [in Ukrainian].
6. Mazaraki, A., Boyko, M., & Okhrimenko, A. (2018). Forsait rozvytku natsionalnoi turystychnoi systemy [Foresight of the development of the national tourism system]. *Visnyk KNTEU - Bulletin of KNTEU*, 3, 5–22. Retrieved from <http://journals.knute.edu.ua/scientia-fructuosa/article/view/680/611> [in Ukrainian].
7. Mazaraki, A., Boiko M., Bosovska M., Okhrimenko A. & Antoniuk K. (2022). The rating of Ukraine's regional tourist systems according to their investment potential. *Problems and Perspectives in Management*, 20(3), 43–61. DOI: [http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20\(3\).2022.04](http://dx.doi.org/10.21511/ppm.20(3).2022.04).
8. Malska, M.P., Antonyuk, N.V., & Ganych, N.M. (2008). Mizhnarodnyi turizm i sfera posluh [International tourism and the service sector]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].
9. Duma, O. I. (2019). Rozroblennia metodu kompleksnoho otsiniuvannia investytsiinoi pryvablyvosti pidpriemstva [Development of the method for complex evaluation the investment attractiveness of the enterprise]. *Investytsii: praktyka ta dosvid - Investments: practice and experience*, 12, 101–106. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2019/18.pdf. DOI: 10.32702/2306-6814.2019.12.101 [in Ukrainian].
10. Nagirna, M. (2022). Upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu rekreatsiinoi sfery Ukrainy: problemy ta perspektyvy [Management of investment activities of the recreation sphere of Ukraine: problems and prospects]. *Ekonomika ta suspilstvo - Economy and Society*, 42. DOI: 10.32782/2524-0072/2022-42-30 [in Ukrainian].
11. Antoniuk, K. (2022). Analiz definitsii «forsait investytsiinoi pryvablyvosti turizmu»: sutnist ta kharakterystyka [Analysis of the definition «foresite of tourism investment attractiveness»: essence and characteristics]. *Mekhanizm rehuliuвання ekonomiky - Mechanism of an Economic Regulation*, 1–2 (95–96), 14–18. DOI: <https://doi.org/10.32782/mer.2022.95-96.02> [in Ukrainian].
12. Bishop, P., & Hines, A. (2006). Thinking about the future: Guidelines for Strategic Foresight. *Social Technologies*. 243.